

אמנה (מס' 98) בדבר הפעלת עקרונות הזכות להתארגנות ולמיקוח קולקטיבי

נחתמה בג'ניבה ב-1 ביולי 1949.

ישראל אישרה ב-28 בינואר 1957.

האמנה נכנסה לתוקף לגבי ישראל ב-28 בינואר 1958.

הוועידה הכללית של ארגון העבודה הבינלאומי, אשר כונסה בג'ניבה ע"י גוף המנהלים של משרד-העבודה הבינלאומי, ונתאספה בכנס השלושים-ושנים שלה ב-8 ביוני 1949, ואשר החליטה לאמץ הצעות מסוימות בדבר הפעלת עקרונות הזכות להתארגנות ולמיקוח קולקטיבי, הוא הסעיף הרביעי בסדר היום של הכנס, ואשר גמרה אומר שהצעות אלה ילבשו צורת אמנה בינלאומית,

מאמצת היום הזה, אחד ביולי לשנת אלף ותשע מאות וארבעים ותשע, את האמנה הבאה, שייקרא לה אמנת הזכות להתארגנות ולמיקוח קולקטיבי 1949:

סעיף 1

1. עובדים ייהנו מהגנה הולמת בפני מעשי-הפליה כלפי חופש ההתאגדות בקשר לעבודתם.

1 כתבי אמנה 277, כרך 9, עמ' 453, שם מובאים גם הגירסאות באנגלית ובצרפתית, שדין מקור לשניהם, ראה סעיף 16 להלן. ראה לענין זכות יסוד זו של חופש ההתאגדות בפרק החמישי לספרו של צבי בר ניב ז"ל, הנשיא הראשון של ביה"ד לעבודה, העבודה במשפט העמים (הוצאת עם עובד-1969).

ענינה של אמנה זו הוא בתחום היחסים בין השלטון והארגונים. וראה האמנה בפרק 10.1.1.2 להלן בתחום היחסים בין המעבידים וארגוניהם ובין עובדים וארגוניהם והוראות משלימות בדבר נציגי עובדים, באמנה הניתנת להלן בפרק 10.1.1.3.

נושא זה של חופש ההתאגדות מוסדר בחוק העותומני על האגודות, ראה סעיף 267 (2) לחוק העמותות, התש"ם - 1980, וכן פרק 10.1.8 להלן. יתר האמנות בנושא ניתנו בהערה 1 לפרק 10.1. על אמנות עבודה בינלאומיות כמקור לפרשנות, ראה פסה"ד בפרק 10.20.1, הדין בכללי פרשנות, תחת הכותרת "על היזקקות למקורות זרים".

וראה דב"ע שם/18-4, ההסתדרות הכללית ואח' - עיריית ת"א; פד"ע כרך י"ב, עמ' 52, בו נפסק כי אמנה בינלאומית אינה הופכת לחלק של המשפט הפוזיטיבי, על-ידי אישורה על-ידי ישראל. אך יחד עם זאת, הנחה היא שמדינת ישראל מכבדת את חובותיה במשפט הבינלאומי ואינה מחוקקת תוך הפרתו. יודגש שבתחום משפט העבודה הבינלאומי ואישור אמנות עבודה בינלאומיות, הולכת ישראל, מאז החלה לאשר אמנות אלה, בדרך מיוחדת. הדרך היא, הפניית תשומת הלב של הכנסת לכוונה לאשר אמנה בהקשר לדבר חקיקה. על כן, במידה והדבר תלוי בפרוש החוק, במסגרת המותרת לכך - יש להימנע מפירוש המביא להפרת המשפט הבינלאומי המחייב את המדינה, בג"צ 103/67, "דה אמריקן אירופין בית-אל מישן" נ. שר הפנים ואח'; פד"י כרך כא(2), עמ' 325, בעמ' 333; ע"א 65/67, דנותה קורס ואח' נגד וולף קירשן; פד"י כרך כ"א(2), עמ' 20, בעמ' 26.

הוא הדין להמלצת עבודה בין לאומית, ראה דב"ע לג/9-3, "צרי" - ריקס; פד"ע כרך ד', עמ' 447, בעמ' 492, בו נאמר ער בית-הדין לכך שהמלצת עבודה בין-לאומית אינה מהווה מקור לזכויות וחובות במשפט הישראלי, אך משבאים לקבוע מה סתיישב ומה אינו סתיישב עם "מושגי יסוד של יחסי עבודה", מותר ומותר ללמד מההמלצה, שהרי ודאי משקפת היא את הרצוי, ובשום אופן אינה משקפת את הפסול, כל ההמלצה אינה באה אלא להגביל את הזכות "לשכור ולפטור", והוראת המפתח היא בסעיף (1) הקובע, כי "לא יפוטרו עובד אלא בשל סיבה טובה - valid reason, הקשורה בכושרו או בהנהגותו של העובד, או המבוססת על הצרכים התפעוליים של המפעל, מקום העבודה או השירות. לענין זכותו של עובד שפוטר ללא סיבה טובה, נאמר בסעיף 6 להמלצה, כי הרשויות המוסמכות (בית-משפט, בוררים או גוף אחר בדומה) "רשאים לפסוק פיצויים מספיקים, אם לא הוחזר העובד לעבודתו" ללמדך, שעצם מניעת הפיטורים והבטחת מקום העבודה אינו אמצעי פסול או אחרון בשורת האמצעים.

אמנה זו יחד עם האמנה בדבר חופש ההתארגנות והגנת הזכות להתארגן, 1948 הניתנת בפרק 10.1.1.2, נדונו בדב"ע שם/18-4, ההסתדרות הכללית ואח' - עיריית ת"א; פד"ע כרך י"ב, עמ' 52, דלעיל. וראה דב"ע מג/3-64, המועצה המקומית טירת הכרמל - תגית וידר; פד"ע כרך ט"ז, עמ' 291, בו קובע ביה"ד כי חזכויות והחירויות האמורות הן מוכות היסוד, ואין לשלול אותן או להגבילן בדרך פרשנות עקיפה, כפי שנתבקשו לעשות. שלילת הזכות האמורה תביא לכך, שכל רשות מקומית, ומועצה מקומית בכלל אלה, חזקה כחלשה, תעמוד בהסדרת תנאי עבודה של המנגנון בפני ארגון חזק וכולל של עובדים וספק רב אם זכו האינטרס הציבורי או האינטרס של הרשויות המקומיות עצמן, והרי לכך מביאה קבלת הטענה שחועלתה בפנינו.